

平起凡毛虫類有翅者 平起凡毛虫類有翅者 平起凡毛虫類有翅者 平起凡毛虫類有翅者 平起凡毛虫類有翅者

[illegible][illegible]

卷之四 卷之五

Chlorophanes 19 *Wings*

Թագոյ 12ին Սէծեմբրտաւից յիւսիս : Թա-
գոյն ճննելուս տարեւարձի տնտիւմբութիւն-
աւարական տարաբարութեամբ կատարեցաւ
տարբաւ նոյն տեղութեան հիւպատատարոնք :
նոյնից և աւելի տեղութեանց պատեկաւորեանքն
տեղի և քաղաքի պատմեղծները կէս օրէն 21
նոյն թնդանութեանը սքանչելիքն :

— Եթե որը կէս օրէն երեք ժամ յառաջ՝
 խառնուի ձկան սառսի՝ երևի մը դրայիներ :

— Ղաւա քաղաքէն՝ անցեալ սանոյն վերջէն
կըրէ կըրէն թէ՛ հապիւր հաղիկ բաղնայեալ
գոտոսէր զէյզէ՛ի գունա մը՝ նոյն քաղաքին մե-
կեքած զեպե մը մէջ կընձման, և նոյն անգի-
տաւարիչը մեծցնելով՝ արիւն ցանկաւն չա-
րկերու ալ պատմաւ կը լլուսէ ։ Ասհանդիս
նշանուր կուսակալ Վահագնայ Նաբաւ
նոյն՝ այս բարբ տաճերուն, փաթաղ անմիջա-
նապա յարապարծեկրաւն փրաղ գունա մը պար-

դրիւ յաւ, որոնք ալ անոնց մեծ մեղք ձեռք
ցին, յայց գեռ այն կողմի նստադարձնելով
աւարտեալ չեն, այսու ամենայնիւ կը յաւատար
մեմ' փնտրուող կառավարիս դորձի գրած աղ-
գու միջոցներով' շատ չի քչել թուրքներն այս
տարաւ որ մարդիկ կը կրճատման, և ապահովու-
ելիսն կը լայնիւն նոյն կողմն խաղաղամէր բնա-
կիւններ :

— Լըբեկ Լ. ստորից Մեծափառ. Ապսեր տա-
նախմբութեան հանդէպ սովորական կերպով
խառարկեց նոյն տէրութեան Ա սեւեռփայլ ֆե-
րատորը, քաղաքիս պատնէշները և նաւահան-
գիւղսին մէջ եղող արքայերի նստեցն ալ յատկա-
յիս յարգական լինդանօմները արձանիչն ։

— Բարձրագոյն Վրան հրամանաւ՝ քաղաքին ազգաց կարմնէ Առաստիւթուպօղին պատգամուար գնացալ երեկել անձնէքնեքը ամսոյս 14ին վերադարձնն քաղաքս գոհ եւ ուրախ պրտիւ ։ Արժեք քանի մը անդամ՝ Բրդարսիմեան տանամը ներկայանալով՝ հասարակաց զօրին ու ամեն կերպ հանգստութեանը համար՝ ինչ որ Բարձրագոյն ասեանք իրենց առաջարկեր աւ

Հարցաւցեր է 'ե՛ն' ըստ արժանւոյն պատասխան
տալով, որոնց վրայոք պէտք եղած Հարցաւոր
Յիջողները սօսով ապրուելուն ազգու անպիմու-
թեամբ կարգադրուելէն 'ի դատ' ի՞նչ ասանց եւ ի՞նչ
ուրիշ քաղաքներուն պատգամաւորներուն ալ՝
իրենց քաղաքը վերադառնալուն հարամմն Բլ-
րալուն, ամանապարհի համար եղած ծախքերնին
ալ՝ արքունի դռնէն իրենց արուեր է : Աւասի
ոյս անգամ ալ քաղաքիս բոլոր հօտաբախ-
ի իւնք՝ մանուածի հայոց աղքս կրօնասպարա-
սրովս՝ () Էստաբօսը Բալեխնս () Ծածննան
Կոյսեր երջանիկ կենացը համար իրենց մշտ-
մուռէլ բարեմայիմ ու իմ ինննի բարեւաւաստի սին

Այն արտադամն արնեքէն՝ որ ազգիս կողմնն,
յարգամեծար Վրդապար ազդոյն էր, շատ ջարհա-
կալութեամբ կրօնսամե Վերազնիս Վսիտը շէշպի
Տիւղեանին, ու բարբ ազդասկես Վժիրանեքուն
իրեն ցոյց տուամ յարգանքին ու պատաւաթ-
րութիւնները, արգարե ունեք տեղւոյս ազգիս
վերաթելաւորով՝ ահա քաղաքիս գերացար, ու-
ղանէքուն կոչուան՝ յիշեալ ազդասք Տէրանց
յնորհակալութիւն մտաւ զանկես կոխով մանաւ

卷之四

THE SUNSHINE BOOK

1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12) 13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) 22) 23) 24) 25) 26) 27) 28) 29) 30) 31) 32) 33) 34) 35) 36) 37) 38) 39) 40) 41) 42) 43) 44) 45) 46) 47) 48) 49) 50) 51) 52) 53) 54) 55) 56) 57) 58) 59) 60) 61) 62) 63) 64) 65) 66) 67) 68) 69) 70) 71) 72) 73) 74) 75) 76) 77) 78) 79) 80) 81) 82) 83) 84) 85) 86) 87) 88) 89) 90) 91) 92) 93) 94) 95) 96) 97) 98) 99) 100) 101) 102) 103) 104) 105) 106) 107) 108) 109) 110) 111) 112) 113) 114) 115) 116) 117) 118) 119) 120) 121) 122) 123) 124) 125) 126) 127) 128) 129) 130) 131) 132) 133) 134) 135) 136) 137) 138) 139) 140) 141) 142) 143) 144) 145) 146) 147) 148) 149) 150) 151) 152) 153) 154) 155) 156) 157) 158) 159) 160) 161) 162) 163) 164) 165) 166) 167) 168) 169) 170) 171) 172) 173) 174) 175) 176) 177) 178) 179) 180) 181) 182) 183) 184) 185) 186) 187) 188) 189) 190) 191) 192) 193) 194) 195) 196) 197) 198) 199) 200) 201) 202) 203) 204) 205) 206) 207) 208) 209) 210) 211) 212) 213) 214) 215) 216) 217) 218) 219) 220) 221) 222) 223) 224) 225) 226) 227) 228) 229) 230) 231) 232) 233) 234) 235) 236) 237) 238) 239) 240) 241) 242) 243) 244) 245) 246) 247) 248) 249) 250) 251) 252) 253) 254) 255) 256) 257) 258) 259) 260) 261) 262) 263) 264) 265) 266) 267) 268) 269) 270) 271) 272) 273) 274) 275) 276) 277) 278) 279) 280) 281) 282) 283) 284) 285) 286) 287) 288) 289) 290) 291) 292) 293) 294) 295) 296) 297) 298) 299) 300) 301) 302) 303) 304) 305) 306) 307) 308) 309) 310) 311) 312) 313) 314) 315) 316) 317) 318) 319) 320) 321) 322) 323) 324) 325) 326) 327) 328) 329) 330) 331) 332) 333) 334) 335) 336) 337) 338) 339) 340) 341) 342) 343) 344) 345) 346) 347) 348) 349) 350) 351) 352) 353) 354) 355) 356) 357) 358) 359) 360) 361) 362) 363) 364) 365) 366) 367) 368) 369) 370) 371) 372) 373) 374) 375) 376) 377) 378) 379) 380) 381) 382) 383) 384) 385) 386) 387) 388) 389) 390) 391) 392) 393) 394) 395) 396) 397) 398) 399) 400) 401) 402) 403) 404) 405) 406) 407) 408) 409) 410) 411) 412) 413) 414) 415) 416) 417) 418) 419) 420) 421) 422) 423) 424) 425) 426) 427) 428) 429) 430) 431) 432) 433) 434) 435) 436) 437) 438) 439) 440) 441) 442) 443) 444) 445) 446) 447) 448) 449) 450) 451) 452) 453) 454) 455) 456) 457) 458) 459) 460) 461) 462) 463) 464) 465) 466) 467) 468) 469) 470) 471) 472) 473) 474) 475) 476) 477) 478) 479) 480) 481) 482) 483) 484) 485) 486) 487) 488) 489) 490) 491) 492) 493) 494) 495) 496) 497) 498) 499) 500) 501) 502) 503) 504) 505) 506) 507) 508) 509) 510) 511) 512) 513) 514) 515) 516) 517) 518) 519) 520) 521) 522) 523) 524) 525) 526) 527) 528) 529) 530) 531) 532) 533) 534) 535) 536) 537) 538) 539) 540) 541) 542) 543) 544) 545) 546) 547) 548) 549) 550) 551) 552) 553) 554) 555) 556) 557) 558) 559) 560) 561) 562) 563) 564) 565) 566) 567) 568) 569) 570) 571) 572) 573) 574) 575) 576) 577) 578) 579) 580) 581) 582) 583) 584) 585) 586) 587) 588) 589) 590) 591) 592) 593) 594) 595) 596) 597) 598) 599) 600) 601) 602) 603) 604) 605) 606) 607) 608) 609) 610) 611) 612) 613) 614) 615) 616) 617) 618) 619) 620) 621) 622) 623) 624) 625) 626) 627) 628) 629) 630) 631) 632) 633) 634) 635) 636) 637) 638) 639) 640) 641) 642) 643) 644) 645) 646) 647) 648) 649) 650) 651) 652) 653) 654) 655) 656) 657) 658) 659) 660) 661) 662) 663) 664) 665) 666) 667) 668) 669) 670) 671) 672) 673) 674) 675) 676) 677) 678) 679) 680) 681) 682) 683) 684) 685) 686) 687) 688) 689) 690) 691) 692) 693) 694) 695) 696) 697) 698) 699) 700) 701) 702) 703) 704) 705) 706) 707) 708) 709) 710) 711) 712) 713) 714) 715) 716) 717) 718) 719) 720) 721) 722) 723) 724) 725) 726) 727) 728) 729) 730) 731) 732) 733) 734) 735) 736) 737) 738) 739) 740) 741) 742) 743) 744) 745) 746) 747) 748) 749) 750) 751) 752) 753) 754) 755) 756) 757) 758) 759) 760) 761) 762) 763) 764) 765) 766) 767) 768) 769) 770) 771) 772) 773) 774) 775) 776) 777) 778) 779) 780) 781) 782) 783) 784) 785) 786) 787) 788) 789) 790) 791) 792) 793) 794) 795) 796) 797) 798) 799) 800) 801) 802) 803) 804) 805) 806) 807) 808) 809) 810) 811) 812) 813) 814) 815) 816) 817) 818) 819) 820) 821) 822) 823) 824) 825) 826) 827) 828) 829) 830) 831) 832) 833) 834) 835) 836) 837) 838) 839) 840)

[illegible]

1813թ. նոյեմբերի 9ին՝ Տի Լուսնի Վեռն (մաս-
նախարար) բաւած Եւթեք նաւը, և Բնա-
նաւած պետե՛լ՝ անդղկայի կառավարութեան հաւանու-
թանքը և կառնցողութեամբը՝ Լշարին Ստրբէյ մե-
նայի նաւապետին՝ և շինոց Էմքոնի գաւառին հե-
տաւորապէս Բագիայի յարգի քաճառեան:

կրումն ձևապէր շարժարտեցաւ, 'ի վարդի դրուեցաւ, ստագաստները լողցին, Պօնէոս կը զինէր երթալու Տամիրան երան, այս կը զինա բնակիչներուն անորժածն է ուրա՞մ բաներսնին նաւերը լեցունելով, Տոնու պարհորդութիւնը սկիզբները յաջող դնաց, նոյնա՝ թիբի Չ'կին' Այիլեմէնին բուն Ստմոքոս գտնուած տեւերնին հասաւ, գեկտեմբերի 12ին՝ Պոնէլը Մասսէն յատաւ, և յունւարի 12ին Քապի դետին բերանը մտաց, որ Պօնէոս կը զինէր պիտաւոր գիտնէ, գետին բերնէն ներս մտնելու տեսնող երկու Քրօս պաւսահեցաւ իրեն, (որ այն երկիրը տաց այն ջուրին մէջը բորժածած պղպոխ նաւակներն է), գետին բերնէն 13 միլիոն չափ ներս մէկ դուռար անցը մը կայ, այն տեւաց անցնելու համար այս երկու նաւակաւ իրենց առաջնորդ բանցին՝ յիշեալ նաւերը, գետին յորձանքը անանկ տաստիկ էր որ՝ ջուրը մէկ ժամու մը չհնկ մշտն տեղ կը քայլեր, ուստի թէպէտ նաւերուն ճանապարհորդութիւնը անխափ և անխափ էր, բայց շատ ծանր առողջ կ'երթայր, և քիչ գիտութիւն քաշեցին մինչև 7 էմիլիոնում քաղաքը հասան, որ ծովին ՅՈ մընն հետու շատ մեծ և բալնամարդ քաղաք մըն է, մակընթացութեան օգնութեամբ, որ մինչև քաղաքէն քիչ մը վար կը հասնէ, այս երկու նաւ յունւարի 26ին իրիկուան հասան քաղաքը:

Հետեւեալ օրը՝ այն անդազներուն թախտնակելով
աղաչելուն խոնարհելով՝ եօին թնդանաին նեւեցին
[] րոնքրո Պաւսնի պատուելու համար , որ Պաւսն/
ըստած աղցին գլխաւորն էր , և Քաղի պատարն
խաղաղքն փեւսան , բարնելուն փոխարէն եօին
թեղանաթ աղաղքեղցմն նեւաւեցաւ , այն իրիկունդ

նաեւորը Վանա քաղաքով ելան մինչև քաղաքին չիւ մը վեր, և տապաւան բանալով ուսկի տապ բերմալու փորձ բրին, բայց ջրին վազելուն ուժը սակողեց Վանա քաղաքով երկու մինչև Վանկարտան, որ մայրաքաղաքն է և և Ը կամկրտանէն երեսուն և երեք մլոն, և ձովին 83 մլոն վեր է: Ը քաները հին հասարակագրի շին, և միւս օրն ալ այնքա եկաւ. երկուքն ալ ստատան զիմացը երկուսն նեակցին. և դաւաւոր քանի մը լեռնաւորէ կտր, բայց մեկուն ալ բնական զեւին կողմը դարձած չէր. միւս օրը լեռաւորը պատուելու համար տան և հինգ լեռնաւորն նեակեցաւ նաւն. նշն ժամեցն պարաւն ալ փոխադարձ լեռնաւորները նեակցին, շատ մը Վ. Խորէլը երկու նաւուն ետեւեւ լուսան պաշտօնատարները հեաւ աննելով յամալը ելաւ. լեռնաւորին առաջին անգամի տես լեռնը բնելու համար, լեռաւորը մէկ մեծ սրահի մը մէջ նստած գտաւ. շորոզին իրեն զլեռնոր նախարարները և երկու հաւարի շափալ սպասարէն զննաւորներ, ամենն ալ նստած. լեռնաւորը անգիտցիները անտեղուն վրայ շատ սքաւ, խանալը իր բերնովը յայտնեց. և երբ որ Խորէլը իրեն զրաւեց. որ սերտեմեաւոր հեա մեկ զանազատեմին մը բնելաւ, և Վանկարտանին աւ Ը շորոզեց ձովեցիկայ քաղաքներուն մէջ առաւտարի պայմաներ զընելու և հաստատելու եկած է, լեռնաւորը եկելը հաճախին ցրցուց. անտեմիննին երեք ժամ բնեց. հաճապարհորդներուն ուտելիք ալ հանեցին և անկեց և արք իրաւմէ գատուեցան:

Բայց այն իրիկունը երկու չինացի շաւր եկան , և
Պ . Սնորհչին իմաց տուին որ Թագաւորին Նախարար

« Դ . 3 . Դեմին համաձայն գրքին վարյոք Վար-
տիկայ Պատարանին հրատարակած կանոններն փոյ-
(որ Հայկեանէն օրագրոյն 78 թուոյն մէջ ծա-
նուցինք) զաղկապէն Կառման քաղաք օրագրի-
րէն առնելով Կառման օրագիրը կ'ըսէ :

« Թող ահա թիւսն խորհրդականները շար-
տարան , Վարտիկայ Պատարանին ետեւն Կաղ-
զիայի եպիսկոպոսները առնեն ալ այս տառանս
պիտի ներկայանան . Եւ յարկի եպիսկոպոսին նա-
մակին և Ուէյի արք եպիսկոպոսին կանոններն հեա
Պատարանի եպիսկոպոսին նամակն ալ լինել պէտք
էր . և մասերս Ուէյ քաղաքին եպիսկոպոսն ալ
մէկ նամակ մը հրատարակեց . որուն խօսքերը
թէպէտ քաղաքապետն և արքիեպոսն և . բայց
յայտնի կ'երևի որ ես կանոններս խօսք չեն :

« Վարդապետ արք եպիսկոպոսն ալ այս բանին
փոյոք յատուկ մէկ զիրք մը կ'ըստարակէ ար-
դէն՝ իրաւաբանական սկզբունքներու փոյ . և
առանկով վերջ հիմնը իր բուն տեղը դառն կ'ը-
լայ » Եւ յիշեմ կ'ըսէ զի խորհրդականները
եպիսկոպոսներ և եպիսկոպոսներ կ'ըմանեն :

« Եւ յիշեմ կ'ըսէ զի խորհրդականները կ'ըմանեն :

« Բարտիկայ Պատարանին կանոններ խորհրդա-
նու համար՝ երաժ խորհրդականներն փոյոք եպի-
սկոպոսներուն բերանը դրոյնուն տեղը՝ դիտելով
աւելի համարձակութիւն տալու Պ . Տիրեմին
զիրքը դատարարական : Եւ յարկի եպիսկոպոսը
առաջիւստ նամակ մը դրած էր այս զիրքիս գէտ ,
անով չիշատակուով նամակ մըն ալ զրեց նոյն
նիւթոյն փոյ :

« Մարտի 10ին՝ 9 արք եպիսկոպոս , և 40
եպիսկոպոս՝ Վարտիկային կանոններ հրատարակե-
լով՝ Պ . Տիրեմին զիրքը դատարարականին տա-
լով :

բարեբաժնէն պահանջներն փոխելով քոյր քա-
լու շատ մեծ գոնարութիւն քաղելով էին . իրենք ալ
այն կ'ըսին մէջ բանարակեալ են եղեր . և առնալ աղ-
գէն մարդիկ առնեց հեա կրօնականներն եղեր բանին
մէջ . Եւ քոյրոցն ալ կան եղեր . առնեց պատմելն
եաքը բոյն . պէտք է զգալ կենտր . բանդէ կ'ըսէ
ներք յաջող առիթ դրտած առնելին պարտաւ չեն
անցունէր . գիշերը անգլիացիներուն փոյ կ'ըսան
կ'ըզարնեն :

Եւս սիրոյ նշան խնայողութեամբ տալէն ետքը հարկ և
զաւ շինարարներուն որ ես գտնեմ . միւս օրը նաեւ
մէկ խումբ մը տեսնուեցաւ՝ որ պալատին կ'երկէին . ու
հետեւին զինեալ մարդիկ կային . դիտելով (որք
պիտի) նայեցան , ահա՛ն որ՝ օր առաջ իրենց քով
եկող երկու շինարարները կ'ապեր կրամներն . ետ-
քը մէկ տեսնուեցաւ աղաւ մը բերնէ խնայողութեամբ որ՝ ա-
ռնեց երկուքն ալ դուրսը կ'ըսէրն են :

Եւս շինարարներն շատեմն զաւ . Սուրէյ Սե-
կեթը Վարդապետ օրագրին մէջ ուրիշ գիտած
ներ ալ տեսած պիտի ըլլար : Եւս օրագիրս հրատա-
րակելն էր հարգանք անուն անգլիացի մը . որ երկար
առնել Պատարան իրեն խորհրդականներն և ծառայ բան-
ալ կ'ըսան էր . առաջ շինած օրագրոյն մէջ կ'ըստու-
մուի որ՝ այս խորհրդականները որուն հեա Պ . Սուրէյ
զաւնարարութիւն ընելու եկեր էր . Եւ քոյրոցն քո-
րեկամ ըլլալը առաջիւստ երկու անգամ գործքով
յայտնեց էր . մէկ մը՝ խումբ մը փիւղներն զինուոր
ջարդեր էր . որ քան և հինգ հոգի էին . և գլխա-
ւորին Սուրէյ կ'ըսէր . և երկրորդ՝ Կառման սոմ
նաւապետը՝ և անգլիացի նաւաւ մը քաղաք նաւապետ-
ները մէկ տեղ մեծոյցեր էր . Պ . Սուրէյ առնեց

կեց ետքը կարելի է որ աւելի շատեմն ըլլան :
Կաղզիայի եպիսկոպոսներուն մէջէն միւրն հե-
մայ միայն Եւսա քաղաքի եպիսկոպոս հըա
Կառմ . որ () միւրերը Եւսակն տեսն Վարտիկա-
լը՝ որ քանի մի ամիս առաջ Կաղզիայի կանոնաւոր-
էր , և խօսք մըն ալ պարտած էր այն տաներ
իրեն համար թիւ՝ խորհրդականներն օրագրին իրեն
բարեբաժնէն (սոմեթէ) պիտի ըլլայ , (որ խորհրդա-
րական պարտած մեծ պաշտօն մըն է) , առիկայ
տակաւն Տիրեմին զիրքը չէ դատարարական .
և իր մէկ նամակով իր վերահի եպիսկոպոսներն
բուն կ'ըմանալուն որ՝ Վարտիկայ Պատարանին
քննութեանը կ'ապուելու չէ . յատուկ ինքն ալ
քննել պիտի տայ . և անկեց ետքը պիտի վճռէ
ընդունելն ըլլալը կամ չըլլալը :

Ներկայումս Կաղզիայի քաղաքին՝ Եւսա ա-
լի երկրարանից բնակարանները մէկ քաղաքացի
կենդանի մը զ'ըրկուեցաւ առնել ծառայող տա-
րաքը . որ մէկ կ'ըսայ (խօսակար) մըն էր . բայց
անանկ կ'ըսայ մը՝ որ միւրէն հիմնը այն մեծու-
թեամբը այն տեսակ կենդանի չէր տեսնուած .
միայն հիմնականներուն կ'ըմանալուն տառապանքներուն
մէջ առաջ պատմութիւնը կ'ըրկուեցաւ :

Խնայող որ Եւսա ալ զ'ըրկուեցաւ՝ քոյր Եւ-
րոպայի մէջ ալ մէկ հասակ է . և դառնաւ Ե-
ւսակայան իրան տակիրը կ'աւարտեցաւ մէջ . առաջ
հեա գիտածի և անկեղծի կ'ըմանալուն քա-
ղաքացի ուղարկներն զաւ Վարտիկային խորհրդա-
նաւապետներն տեղեկներն ալ դառնալուն . որ հե-
մայ այս անասունիս կենդանին՝ աշխարհքին մէկ
կողմն ալ չի գտնուիր . միայն ուղարկները կ'ըրկա-
նալուն տեղ տեղ . կ'ըրկային քոյր երկայնութիւնն
է անգլիացիացի չափով 18 սանտար և 7 բրիտա-

զիտարով՝ մէկ կարիճութեամբ մի բան , չի հա-
կըցուելու անխոհեմութեամբ մի , նաեւ նորէն ցա-
մաքը կ'ըսէ . քիչ նաւուն նաւապետն ու՝ Պատարան
Վարտիկային տեսն խորհրդականն ալ մէկ տեղ տա-
նելով . և երկրորդ անգամ զնայ խորհրդականն ու
խորհրդականներուն հեա առանձին տեսնութիւն ը-
նելու :

Եւսա ալ տառապանքներն իրեններն գրով ներկայա-
ցոյց խորհրդականն և Վարտիկային խորհրդականն
առաւ . (որ այն կողմի կ'ըրկուեցաւ որպէս թէ զը-
րաքսը ընդունին է :

« Թէ որ խորհրդականներն անգլիացիներուն համար տուն
մը շինելու պէտք կ'ըսան շուրի տեղ և նիւթ (քրիստո-
սէ) տայ , և կ'ըրկին գիտելուն մէջ շարունակ խորհ-
լու հրատարակ միայն անգլիացիներուն տայ , ուրիշ
աղգի չի տայ նէ , Պ . Սուրէյ ալ խօսք կ'ըստայ թէ
Եւսակայանն և թէ Զինաց երկրէն խորհրդականն ու
խորհրդականները Եւսա բուն կ'ըմանալուն՝ հոն բերել տալու ,
և մարտի բնաւորը՝ հարկին տուող վճարելու » :

Խորհրդականները ըստ , իմ ալ շատ ուղած բան է որ
քոյ կ'ըման ընել . և անգլիացի նաւերը՝ առաւարտ
ընելու համար Կոնկարան քան . բայց Պ . Սուրէ-
յին այն քաղաքին մէջ տուն և հաստատուն բնակու-
թիւն ունենալը քիչ մը մտածելու առնել աղիւն
համար՝ առաջ ալ պատահաւոր միւս օրը տալու և
խօսքը կ'ըստելու խօսք տալու :

Սուրէյ առաւարտն խորհրդականն Պ . Սուրէյին մարդ
զրկեց ընելու որ թէ որ իմ աղած բաներէն նաւուն
մէջ բուն ունեւնէ՝ հեա առաւարտն մտնելու , ու
սիկայ շատ ուղած բան է . շուտ մը պիտի տեսն
ինչ կ'ըսէ՝ առնելն ալ քրիստոսի համար մէկ մէկ կը-

լաթ . կ'ըրկին երկայնութիւնն է 12 սանտար և
3 բրիտար . և ըստ մէկ կ'ըրկուեցաւ՝ հիմնականն ա-
վարաքսը հիմնականն դառնաւ շարունակին կը-
րիսկներուն պէս է . բայց չափը անանկ մէկ տա-
մեմտա մեծ է . երկարութեան ընդհանրութիւնը այս
տեսակ կ'ըրկային անուն գնել խորհրդականն՝ Վար-
տիկայն . որ ըսել է հիմն կամ անգլիացի կ'ըսէ :

Եւսակայան տեղաւորութեան խնայողութեամբ է յա-
տուկ խորհրդականն խորհրդականն Եւսակայան ծառ-
այան և կ'ըրկին ծառայողները պարտաւ ծառայող
պատահները մէկ անգլիականն նաւ մը բանեցին .
որ չիմայ չ'ընէ — Եւսակայան կ'ըսէ կ'ըրկու-
նաւ . և մէջը բրիտան բնագոյն էր . և շատ
արեւելէ տեսակ կ'ըսէ . նաւուն մէջը դառնաւ քա-
ները առնելու ալ կ'ըրկուեցաւ կ'ըրկուեցաւ մարդիկ ի-
րենց զերի բրին . և ծախելու . առաջին Վարտիկայ
դին խորհրդականն և ուրիշ բնիկ այն տեղացի
խորհրդականներուն երկրորդները . նաւուն մէջիւստ
զիրն էին նաւապետը և 28 նաւապետ . որոց մե-
ջը բնիկ անգլիացի էին :

Կառման քաղաքին քաղաքացիներն որ թէ որ տա-
րաքսը խորհրդականն համար տալ չի տեսնէ՝ քիչ կ'ըրկու-
ցունէր . նաւապետներուն տառապանքները հա-
մար ալ անկեց տալ կ'ըրկին , բայց միւրէն այն
առնելու նաւապետներուն մէկ քանիս իրեն զերի
ծախելու էին . նաւապետներն և ուրիշ նաւապետ-
ներուն համար ալ նոյն մարմին փոյ են :

Վարտիկային քաղաքին խորհրդականն նաւուն
նաւապետը Վարտիկային Վարտիկայն այս զիրքու-
ծոյ խորհրդականն ծախելու կ'ըսէ Վարտիկայն էր
խորհրդականն . որ տալու տալու խորհրդականն ծառ-
այան :

Կոյն զիրքը կ'ըմանալուն որ՝ անգլիացիացի
մէկ ուրիշ նաւ մը՝ Եւսակայան տեսնելն , և

տոր բան զիրքուցաւ . որուն փոյ կ'ըրկին երկր
զարմարան . որպէստէն չէին կարծեր որ այն նաւ-
ուն մէջ բուն կ'ըրկուեցաւ . մէկ կամ երկու ծառայող-
քը խորհրդականն խորհրդականները ես դարձան . որ
նաւերը բերին . և խորհրդականները կ'ըրկին բուն
բաներուն մէջ Կոնկարան ծախելու կ'ըսէ չի կ'ը-
կարծուի մէջ տուն կ'ըսէ քոյրոցն խորհրդականն չեն-
լու խորհրդականները մարտի համար , որպէստէն առիկայ
ցարձակապէս անհար բան է :

Կաղզիայն այս քրիստոսի համար զիրքուցաւ բաներուն
մէջ ծախելու ալ կ'ըսէ . ալ ալ . և առնեց երկրորդ
ալ շատ կ'ըրկուեցաւ Կոնկարան . նաւուն պարտա-
նաւապետները կ'ըրկուեցին առնել բոյեթի մէջ շատ արդիւն-
նաւապետներ տեսնել . որ այս երկու տեսակ խնայող
բնակարանն զեմն ի վեր կ'ըրկին՝ ներքին երկրորդ
առնելու ծախելու համար :

Պ . Սուրէյ առաւարտն այս խորհրդականն խորհրդականն
էր . սակայն քանի մը օր էր՝ որ շարունակ փոյ զի-
տայն երկրորդ տալու պատէ զորք բանի զառիւ
իրար անցում մը կ'ըսէ . այն տեղ՝ որ քանի մը օր
առաջ մէկ կ'ըրկուեցաւ մը անգամ չէր տեսնուած . այս
անգամիս տեսնել և շուտ հաւ խորհրդականն կ'ըսէ
բերանը Եւսակայան և անանկ պիտի չիմայ , ու-
րիշ խորհրդականներ համար էին պատարան տակին
փոյ . նաեւ երկու հարկար մեղքով մը շուրի հեա
և առնեց ալ բերանը զեպ ի նաւը շարունակ էր . ա-
ռնեց զաւ շատ մըն ալ պատարաններուն շարուն-
ակ նաւուն տեղէն կ'ըմանալուն կ'ըրկուեցաւ քաղա-
քին ու անոր զիրքուցաւ ինկած մեծիւրէ կ'ըրկէ մը
մէջ տեղէն . և շատ շարունակ խորհրդականն որ՝ այն

դիմաց ար Ստալին բառած նաւը բաժնի տե-
ղին՝ նոյն աւազակներուն ձեռքը անցելու են :
Գրեթէ ամբողջ օրադիրը կը զոհուի :
Գրեթէ հասած նոր լաւերուն նոյնիմա՝ Սա-
նաթար կը զին տիրող թագուհին մէկ անգ-
ղիան նաւաւ մը՝ թէ նաւապետը և թէ քոյրը
աւազակները դէր թոնէր՝ և դէր լին փաճառա-
նէ մը ծախելու : Ինչպէս ըստ ամ Զեյնալի
աւազակը Պ. Բէլի՝ շատ մը այս թողու-
նէ կ'ընթաց որ դէր լինելուն աղաւաթեան հա-
տը մէկ ուղի : Ստալինաթարի թագուհին
նէ որ՝ անգղիացիները իր երկիրը գողտիլին
նէր, եկեր են՝ և զանա՝ թէ՛ որ տակէյ ետքն ալ
անգղիացիներուն զոհուի հա՛նաւ գողու ըլլայ
Ստալին ուլ տանել պիտի ընեն :
Սորիս կը զին հրատարակուած օրադիր մը
նէ որ՝ Ստալինաթարու իշխանաւորները և
նախնիները ամեն բանի մէջ անգղիացիներուն
միջոց շափ տանելովն կը զոհուին :
Ստալին հրատարակ մը հոնուած և որ՝ թէ որ
զին մէկ կողմը անգղիացիներուն հա՛նաւ
նէր ըլլայ, որ անոնց կողմու լինելը ին-
չնէր, քիչ մը բան ալ տալու կամ ծախելու
այս նէ՝ միջոցաւ կ'ըլլայ :
Ստալինաթար՝ այս թագուհին տաւ թա-
ւառի էր Ստալին, որ անգղիացիներուն բա-
նաւ և դաշնակից էր և անոր տեղը այս կ'ընէր
պիտակից թագաւորութիւնը, և իր ձեռքը
նէր ինչպէ՛ անգղիացիները կողմու լինելու և մեռ-
նելու կամ դէր լին պէս ծախելու իրաւունք
նէր իր կը լինէր զինքը և շատ անգղիացի-
նէ մեռուցներ է, և շատերն ալ շարքաւորե-
լուած և որ՝ հաւատարմիս ուրանան և զանախի-

ղիական տերութեան կողմէն մէկ խառնակիւն մը
տեւանել կուզէ : որ անգղիացիներուն Ստալ-
ինաթար կը զին հա՛նաւ աւազակուց ունեցած հա-
ղորդութիւններն տեղը գտնէ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ
14 Մայիս :

Վարժելուց թուով ծանուցանուած համեմատ
Բարձր և Գաւառ Բարձրագոյնի վէճը վերջապէս
և նոյն նախագիծէ մէջ ապահովութիւնը թագաւորի-
նաւոր համար՝ ազգու միջոցներ արդէն գործիք դրու-
ն անմիջապէս ամենայ 12ին տակէ մեկնած շաշնաւով
Բարձրագոյնի գործադիրներուն ծանուցում իրենց զը-
կուեցաւ, որ առանց մամանակ կորսնցունելու և
առանց կողմու լինելու () դատաւարա խնդրա-
լին բոլոր նպատակներ համեմատ փոխմ տանելը վերջա-
ցունելու այս ծրագր : Ստալին կը լինար յաւաք թէ շատ
նէ քիչ ալ այս գործս կը լինէր լաւագոյն :

— Ընթացիկ օր մեծ խորհուրդ մը եղաւ Բարձր
Գաւառ Բարձր և մեծ փոխարքային նախագահու-
թեամբ և միմիայն շնորհիւ գործընթացն կառավարու-
թեան վրայը դադարեցաւ :

— Բարձր և Սեփականութեան հրամանատարու-
թեամբ եղած օրհանդէսն նաւաւորութիւնը՝ որ մէկ տա-
րիկ շափ է Բարձրագոյնի կողմէրը մեկնեցաւ : Բար-
դանեան կը լինէր դաւաճ և քարանձաւայ պոռնակի-
նէ ընկալով՝ այն անգ շարք առաւառուն մայրաքաղաք
մուտ և Պաթարի մէջ խառնակ : Բայ նաւաւոր-
միջը ճ մեծ երաշարի նաւերէ՝ և 7 զանազան տեսակ
նաւերէ կը բաղկանայր : Ստալին անուն երաշարի
մեծ նաւը՝ մեծ ծովապետին գրառակը կը կրէր :

— Եւ հանգիստուն պաշտօնաւորները շարքաւորե-
լուած կը մեկնէին տակից, որոնցմէ շատ քիչ անձինք
մեռացին հիմայ մայրաքաղաքին մէջ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ
Բիշքոսանդրիա 10 մայիս : Վարդապետի կառու-

տեղի գործարաններէն ելած ձեռագործներուն ծախ-
վելուն մեկ ընթացիկ փաճառաւոր մը բանում :
Վարդի դեռ միշտ Պաթարի կը զին կը կրէր կը զնա-
նի, և պիտա հարուստ դաւառներուն մեկնէ կ'անդի-
միշտ այս օրս՝ անգղիացի նաւերուն մէկն ալ միշտ
Գաւառի բան էր, և թէպէտ աղէկ անգած լըսած
ըլլալով պիտէր որ՝ քանի մը անգղիացիներ և շատ
մին ալ Լըբոպայի ուրիշ աղբերէն մարդիկ՝ այս անգ
ընակող աւաղակներուն ձեռքը կամ սպաննուէր են,
կամ դէր լին բանուէր են և ուստի այս անգաւոր հետ
բոլոր հաղորդակցութիւններուն առանց աշխարհիս
չորս բանալու ենք մեր անձին ապահովութեանը հա-
մար :

— Եւ մեկնելու օր այս գետին վրայ դաւառած մեծ
քաղաքներուն առաջինն է, շատ բնակիչներ ունի, որ
ամեն ալ Պաթար աղբէն են և այս աղբս՝ հաղիաց
ծովուն կը զինելուն մէջ ընակող ամեն աղբերէն ա-
ւելի արիւն կը զուլ և և ամենէն աւելի Լըբոպայի-
նէրուն լինումի : Պաթարիները միշտ այսօրս շատ մեծ
գործութիւն ունին Վարդի թագաւորին վրայ, և գե-
տին եկրորդ բնակող մանր մուկը ցեղերուն վրայ
գեղացի վրայ նաւարկութիւնը և փաճառակներութիւնը
բոլորովին իրենց ձեռքը տանելով՝ Պաթարիցին այս կող-
մին ցամաքը ամեն ալ իրենց իշխանութեան առկն-
ն են տակը և հա՛նաւ գաւառ իմ՝ դիտաւորութիւնս միշտ
մը ընեն՝ Վարդի թագաւորին՝ ու հիմա աղբէն հետ
որ այս կը զին բուն բնակիչներն են և քանի Պա-
թարիները՝ որ Ստալին կ'ըսուէր և միայն բանութեամբ
և կրակի զենքերը բուն երկրացիներէն աղէկ բանե-
ցունելը պիտաւորուած համար եկեր Եւ մեկնելու օրը

վարդիական վրայը ծանուցանելու նոր լաւ մը շա-
նիք : Բարձրագոյնի Սեփականութեան ալ փաշայն ցան-
կայի քաջ առողջութիւն մը փոխելով իր կառավա-
րութեան գործողը՝ շարքաւոր գողտիլու հաստատուն
կառնող մը կը պարտաւոր : Բայ ընդ հակառակն՝
վաճառողը Բարձրագոյն փաշայն բնական իր անձին
նիհարութեամբ՝ որ շատ անգամ գոյաց բանակնե-
րուն մէջ անաւանի կեանք մը անցունելով՝ մանա-
ւանք հիանդութիւններ ալ քաշելուն համար դեռ
ևս ըստ բաւականին առողջութիւն մը չունի : այսու
ամենայնիւ երբեք ևս չի մնար իրեն յանձնուած պաշ-
տոնը ըստ արժանաւոր տնօրինելէ և հիմայ Կա-
հիրէ է :

Վաճառողը Ստալին փաշայն վարի Լըբոպայի գա-
ւառներուն մէջ կը լընի, և Լըբոպայ փաշայն ալ մե-
տերս Կահիրէ վերադառնալը կը սպասուի :

Վաճառողը մը որ փոխարքային քարանձաւներուն
մէկն է և ամենայ 12ին կը կողմու լին Պաթար անուն
շաշնաւով մեկնեցաւ գեղ ի Կոստանդնուպոլիս, որ
փոխարքային կողմունէ Բարձր Ստալինին մտանքս
ըլլալու ամենանշանակաւ շնորհաւորելու համար կը-
դրուէր, որուն հետ պրանդեա ընտիր մէկ քառա-
մանեակ մըն ալ ընծայ կը զին փոխարքային յիշեալ
ոգոստաւառ իշխանուհին :

— Ընթացիկ օր Բարձրագոյնի փաշային որդոց
մէկն է և ամենայ 12ին և անուն շաշնաւով մեկնեցաւ
տակից գեղ ի Ստալինիս : Բայ դեռ հա՛նաւ իշխա-
նաւորութեամբ մը Կալի գետի վրայ մնայ՝ ուսում
տորկելու համար և որուն ընկերացին խառնով և Ստա-
լինի պէյլիս, նաեւ երեսնէ շափ երկրացի տղայք-
ներ, որոնք ալ յիշեալ պէյլին հա՛նաւ ուսման պարա-
պելու են : Ստալինիս ալ Ստալին փոխարքային հա՛նա-
գիտի, որ քառասունական զաւառութիւնը կառարկէն
ետեւ մեկնելու և գեղ ի Ստալին, որ այն անգ պիտի
թագու պարուն թագաւորացին իր բնաւանքը և նաեւ ու-
րիշ քառասունէ շափ ձանադարհորդները, որոնք փո-
խարքային հրամանաւ ձրիաբար ընդունուեցան յիշ-

նակիս են և երկրին հին բնակիչները և մանաւանդ
Տիարները՝ շատ անգամ յիտին թագաւորութեան մէջ
կ'ընեն և մանաւանդ երբ որ Պաթարիներ կ'անգ ա-
նանկ ուզէ՝ որ ոյս քաղաքներ ալ հասնելու ծախ-
վանքը գողնէ քանի աղի պակասութիւնը այս երկ-
րիս մէջ ծանր հաւանդութիւններու պատճառ կ'ըլ-
լայ և ուստի ասոնք իրենց վրայ այս կերպ բանու-
թեամբ տիրողներուն ձեռքէն ազատելու շատ կը փա-
փաքին և այս բոնուարներս ինչպէս քիչ մը են,
բայց իրենց բնակած տեղերուն ուսումը գետը իրենց
ձեռքը ըլլալուն համար՝ անձին անհատաւոր քաղա-
թիւն կը լինան ծանր կարծաւթեան մէջ ձգելով չա-
րաւոր մեռունել :

— Բարձր թագաւորին հետ դաշնագրութեան խոս-
քերը բոցած տանու աղէկ գիտելի որ՝ այս մարդոյս
ալ բոլոր կեանքը մարդատարութեամբ և աւաղա-
կութեամբ բազմաթիւ մէկ կեանք մըն է և ըրած
տարագործութիւնը չէ մնացած իրեն Պաթար անուն
բարեկամին հետ և որ Բարձրագոյնի իշխանն է և
քանի և ետեւ հա՛նաւ Լըբոպայի նաւ բնակիչներն
և նաւապետներն ու նաւաւորները ուղանելուն վրայ
անգաւորութեամբ կը պարծէր և բոց ևս կը յաւաքի որ՝
ստ փերին տնօրինելու գանէ քիչ մը քաղաքակն
կը լինութիւնը միշտ հա՛նաւ ըլլայ և տան անգ-
նելով այս անգաւոր կը ըրող եկող շատ մը իմ աղ-
ղայիներուս ընկաւ կարող եղած օգուտ և այն
տեղի թագաւոր բնակիչներուն ալ օգուտաւ ըլլալու
յոյս : Վարդի թագաւորին պէս ամբարիշտ մարդու
մը հետեւ դաշնագրութեան ընկաւ կ'արդարաւորեն :

Պաթար քաղաքաւոր :

